

Doktay Gyula (1895–1971) építésmérnök, helytörténész, múzeumalapító-igazgató

Szegeden született 1895. szeptember 14-én, szülei id. Doktay Gyula, illetve Hirling Matild volt. Elemi iskoláit is Hatvanban végezte, majd 1911-ben a Kassai Műszaki Ipari iskola tanulója lett. Részt vett az I. világháborúban, ahol vitézségi érdemmel tüntették ki. Az 1920-as évek végén a Magyar Királyi József Műegyetemen tanult, ahol 1932-ben építésmérnöki oklevelet kapott. 1936-ban Hatvanban ecetüzemet alapított, amelyet később a Hatvanas utca 2. szám alatti családi házába helyezett át, (ebben az épületben működik jelenleg a Hatvani Galéria).

Már az 1930-as években érdeklődéssel fordult településünk múltja és műemlékei felé, szenvedélyesen kutatta Hatvan helytörténeti emlékeit. Ebben méltó partnere volt Révász József rendőrkapitány, akivel együtt egy kiterjedt helytörténeti gyűjteményt hoztak létre. Az általuk összegyűjtött anyagból kiállítást is rendeztek, amelynek a rendőrpalota két helyisége nyújtott otthont. Majd 1939-ben Révászt elhelyezték Hatvanból, így a gyűjtemény további gyarapítását Doktay végezte. A gyűjtemény előbb a községháza két termében került át, utána az Erzsébet téri Knau-ház emeletén, majd a Hatvany Irén utcában Illés Gyula borházában volt kiállítva. Foglalkozott a hatvani várral, a Grassalkovich-kastély építészeti struktúrájával, mindkét objektum építéstörténetével, miközben a kastély épületét részletesen felmérte. (Ezirányú feljegyzéseit napjainkban is megtaláljuk a múzeum iratai között.) A II. világháborús események során az összegyűjtött helytörténeti anyaga egy bombatalálatot követően elpusztult.

A II. világháború során egy munkaszolgálatos század vezetésével bízták meg, és megjárta velük az orosz frontot is. 1946. februárjától szeptemberig az egri várbörtönben raboskodott a helyi Baross Szövetségben betöltött vezető szerepe miatt. Majd az ecetgyára miatt kuláklírára került. 1946-ban az Igazoló Bizottság elé került az ő ügye is. A századában dolgozó munkaszolgálatosok közül többen is tanúskodtak mellette, így végül az Igazoló Bizottság felmentette. (Érdekesség, hogy a frontvonalban naplót is vezetett, amelyben részletesen dokumentálta az általa vezetett egység minden tevékenységét. A napló másolata szintén a múzeumban olvasható. (Kiadása szintén helytörténeti jelentőségű lenne, hiszen hűen dokumentálta a II. világháború sodrába vezényelt század létezését, feladatait, így a ma élők képet kaphatnának az akkori viszonyokról, állapotokról.) Az ecetgyárát államosították, ezért építésmérnöki tudására alapozva 1950-től Visegrádon a királyi vár ásatásán dolgozott tovább rajzolóként. 1957-ben visszakerült Hatvanba, és utána is megszállottan kutatta a város múltját. Minden nagyobb építkezést figyelemmel kísért, és ha a munkások jelezték neki, azonnal a helyszínen volt, és számtalan régészeti – főként török kori – lelettel gazdagította helyi gyűjteményét. Közben Fister doktor szőlőjét őrizte napszámba, majd a hatvani vár területén, később a kastélyban volt éjjeliőr, ez biztosította a megélhetését. 1968-ban kiterjedt gyűjteményét felajánlotta a városnak. Végül 1969-ban két kisebb helyiséget kapott, és itt helyezhette el azt, sőt később – már mint nyugdíjast – megbízták a gyűjteményén alapuló múzeum vezetésével. Fájó, hogy helytörténeti jellegű írásai nyomtatásban még nem jelenhettek meg, miközben számos munkája fennmaradt kéziratban. (A Hatvani Kalendárium 2009. évi számában viszont megjelent a Szent Sebestyén szoborcsoportról szóló építészeti ismertetése.) Hatvanban hunyt el 1971. szeptember 5-én. Önzetlen munkásságával, gyűjtőszendvélyével és

magányűjteményével megvetette a ma is működő Hatvany Lajos Múzeum alapját, helytörténeti kutatásaival pedig a jelen nemzedékének is ösztönzést adott a város múltjával való foglalkozásra, a múlt értékeinek folyamatos feltárására.

1991-től utca őrzi nevét Újhatvanban a Bem József és Béke utca között.

Kopjafája a belvárosi temető 5. parcellájának 14. sorában, a 14. számú sír felett állt. Érdekesség, hogy Doktay Gyulát Pálos Frigyes prépost temettette el. Az idők folyamán a síroszlopot annyira benőtte a borostyán, hogy nem volt egyszerű fellelni a síremlékül állított kopjafát sem. Azonban az annyira rossz állapotban volt, hogy jelenleg a használhatatlanná vált sírjelet a Temetkezési Gondnokságon tárolják. Pótlásáról gondoskodni kellene oly módon, hogy az eredetin szereplő 3 fémtábla is visszahelyezésre kerüljön.